

Regelrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket vars ledamöter utses av regeringen. Regelrådet ansvarar för sina egna beslut. Regelrådets uppgifter är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Utbildningsdepartementet

Yttrande över Ökade möjligheter till omställningsstudiestöd för personer inom bristyrken

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet finner att konsekvensutredningen uppfyller inte kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Innehållet i förslaget

I konsekvensutredningen föreslås vissa ändringar i lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd och lagen (2022:864) om ändring i lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd.

I remissen föreslår förslagsställaren att reglerna för bedömningen av vilka utbildningar som omställningsstudiestöd får lämnas för ska förändras. Vid bedömningen av om en viss utbildning kan antas stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden är det bara arbetsmarknadens behov inom det arbetsområde som utbildningen gäller som ska beaktas. Det föreslås också en motsvarande justering av vad omställningsorganisationerna ska yttra sig om.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025 och föreslås tillämpas första gången i fråga om ansökningar om omställningsstudiestöd som avser studier som påbörjas efter den 30 juni 2025.

Skälen för Regelrådets ställningstagande

Bakgrund och syfte med förslaget

Förslagsställaren noterar att det har visat sig svårt för studerande som arbetar inom ett yrkesområde med hög efterfrågan på arbetskraft att få omställningsstudiestöd för att utbilda sig inom nya arbetsområden. Enligt gällande praxis ska nämligen efterfrågan på arbetsmarknaden inom det arbetsområde som en person redan arbetar eller har arbetat inom beaktas när han eller hon ansöker om omställningsstudiestöd för att utbilda sig mot ett nytt arbetsområde. Det innebär att det är betydligt svårare för en person verksam inom ett bristyrke att beviljas omställningsstudiestöd än vad det är för en person som inte är verksam inom ett sådant. Det innebär till exempel att hälso- och sjukvårdspersonal och lärare får svårt att ställa om till ett nytt yrke, även om det finns behov av arbetskraft inom det nya arbetsområdet.

Syftet med omställningsstudiestödet är att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier som stärker deras framtida ställning på arbetsmarknaden. Stödet är tänkt att stärka den enskildes position på arbetsmarknaden samt att därmed bidra till att säkra samhällets och näringslivets kompetensförsörjning. En förutsättning för att omställningsstudiestöd ska kunna beviljas är att utbildningen kan antas stärka den studerandes framtida ställning på arbetsmarknaden med beaktande av arbetsmarknadens behov.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns en beskrivning av vilka motiv som förslagsställaren ser för förslaget och denna är tydlig.

Regelrådet finner att beskrivningen av bakgrund och syfte är godtagbar.

Alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd

Inga beskrivningar av alternativa lösningar och effekter om ingen reglering kommer till stånd återfinns i konsekvensutredningen.

Regelrådet gör följande bedömning. Om inga alternativa lösningar är möjliga hade en motivering till varför detta är fallet behövts. Om alternativa lösningar skulle vara möjliga hade en beskrivning behövts av vilken lösning förslagsställaren kan se som alternativ. Även i fall där det i princip bara går att åtgärda ett identifierat problem på ett sätt, finns åtminstone hypotetiskt alternativet att avstå från reglering, vilket åtminstone bör kommenteras.

Regelrådet finner därför att beskrivningen av alternativa lösningar och effekter om ingen reglering kommer till stånd är bristfällig.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten

Förslagsställaren bedömer att förslaget inte ha några konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden. Regelrådet uppfattar detta som att det även gäller EU-rätten då detta är att betrakta som ett av Sveriges internationella åtaganden. Regelrådet hade funnit det önskvärt att förslagsställaren hade angivit vilken EU-rätt som avses.

Regelrådet finner att förslagets överensstämmelse med EU-rätten trots allt är godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Lagändringarna tillämpas första gången i fråga om ansökningar om omställningsstudiestöd som avser studier som påbörjas efter den 30 juni 2025. Äldre bestämmelser ska fortsätta att gälla för ansökningar om omställningsstudiestöd som avser studier som påbörjas före den 1 juli 2025. Till följd av redan fattade beslut om ändringar i lagen om omställningsstudiestöd som träder i kraft efter den ovan föreslagna ikraftträdandetidpunkten, nämligen den 1 oktober 2025, och som innebär att åldersgränsen för omställningsstudiebidraget höjs ska ändringar göras även i den redan beslutade lagen som innebär att nu föreslagna ändringar förs in i den redan beslutade lagen. I samband därmed kompletteras en tillämpningsbestämmelse till den redan beslutade lagen, som innebär att lagen tillämpas första gången i fråga om omställningsstudiestöd som lämnas för tid från och med den 1 januari 2026, med en övergångsbestämmelse som innebär att äldre bestämmelser fortfarande ska gälla för omställningsstudiestöd som lämnas för tid före den 1 januari 2026.

Regelrådet finner att förslagsställaren redogjort för omständigheter kring tidpunkt för förslagets ikraftträdande och hur reglerna kan anpassas för att ikraftträdandet skall fungera väl, så denna fråga är beskriven. Dock anser Regelrådet att ingen beskrivning återfinns för hur ikraftträdandet påverkar företagen och dess verksamheter och om någon särskild hänsyn skulle behövas avseende tidpunkt för ikraftträdande i relation till dem. Heller finns inte något resonemang om ifall särskilda informationsinsatser riktade mot företag behövs eller planeras eller ej. Det hade varit behövt detta hade framgått av förslaget. Speciella informationsinsatser är inte som obligatoriska att genomföra, men det bör framgå om de planeras eller ej och skälen till varför så är fallet. Den befintliga beskrivningen med hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande är tillräcklig.

Regelrådet finner att beskrivningen av särskild hänsyn till ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser är bristfällig.

Berörda företag utifrån antal, storlek och bransch

I konsekvensutredningen återfinns inte någon beskrivning av företagen vilket Regelrådet hade ansett som behövt.

Regelrådet finner att beskrivning av berörda företag utifrån antal, storlek och bransch är bristfällig.

Påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet

Administrativa kostnader

Regelrådet finner inte någon beskrivning i konsekvensutredningen av förslagets påverkan på administrativa kostnader för företag.

Andra kostnader och verksamhet

Förslagsställaren noterar att förslaget kan få vissa negativa konsekvenser för enskilda arbetsgivare som är verksamma inom områden där det råder brist på arbetskraft. Detta eftersom det även ger personer som är eller har varit verksam inom ett bristyrke bättre ekonomiska möjligheter att stärka sin kompetens inom ett nytt arbetsområde. Dessa arbetsgivare kan alltså riskera att förlora arbetskraft. Ur ett större perspektiv innebär dock förslaget att arbetsmarknaden blir mer rörligt med en högre omsättning av kompetenser, färdigheter och erfarenheter.

Regelrådet finner det dock osannolikt att administrativa kostnader skulle uppstå till följd av förslaget varför beskrivningen trots allt bedöms som godtagbar. Regelrådet finner att beskrivningen av påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet är godtagbar.

Påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag

Förslagsställaren resonerar i så att i ett större perspektiv innebär förslaget att arbetsmarknaden blir mer rörligt med en högre omsättning av kompetenser, färdigheter och erfarenheter. Förslaget kan därför bidra till att stärka företagets konkurrenskraft.

Regelrådet ser främst att den konkurrensstärkande effekten kan bero på att man i vissa branscher får lättare att rekrytera kompetent personal och att utbudet av kompetent arbetskraft ökar i de företagsbranscher som gynnas av förslaget. Dock hade det varit

önskvärt att förslagsställaren problematiserade kring hur konkurrensförhållandena påverkar i olika branscher. Vilka branscher kan få negativ påverkan och hur mycket? Hur stor är den positiva påverkan för de branscher som gynnas av förslaget? Denna typ av frågor hade varit önskvärt att få en återspeglning av i remissen, men de har inte beskrivits vidare.

Regelrådet finner trots allt att beskrivningen av påverkan på konkurrensförhållanden för berörda företag är godtagbar.

Regleringens påverkan på företagen i andra avseenden

Regelrådet finner att regleringens påverkan på företagen i andra avseenden är godtagbar.

Särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning

Ingen beskrivning återfinns av omständigheter till små företag vid reglernas utformning, vilket Regelrådet hade sett som önskvärt.

Regelrådet finner att beskrivningen av särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning med hänsyn till det specifika ärendet trots allt är godtagbar.

Sammantagen bedömning

I konsekvensutredningen beskrivs förvisso bland annat bakgrund och syfte samt ett summariskt resonemang ges om hur förslaget påverkar företagets konkurrenssituation. Dock hade det behövts mer beskrivning av exempelvis alternativa lösningar, effekter av om ingen reglering kommer till stånd, företagets antal, storlek och bransch samt hur företagets verksamheter påverkas av förslaget. Sammantaget finner Regelrådet att bristen på resonemang om hur företag påverkas och bristen på resonemang kring om förslaget kan påverka negativt gör att helheten trots allt inte är tillräcklig.

Regelrådet finner därför att konsekvensutredningen inte uppfylls i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Stöd till regelgivare i konsekvensutredningsarbetet finns i [Tillväxtverkets handledning för konsekvensutredning](#).

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 21 februari 2024

I beslutet deltog: Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Hans Peter Larsson, Lennart Renbjör och Lars Silver

Ärendet föredrogs av: Anna Nilsson

Anna-Lena Bohm
Ordförande

Anna Nilsson
Föredragande